ב יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא הִתִּירוּ רְבִיעִית בְּפַעַם אַחַת אֶלָּא (ג) (ז) מְעַט מָעָט, (ח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֲפִלּוּ בְּפַעַם אַחַת יָכוֹל לִטְעֹם (ט) עַד כְּדֵי (ל) רְבִיעִית, אִם יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁיָּכוֹל לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יִבְלַע כְּלוּם: ג יְמִי (ה) שֶׁדַּרְכּוֹ לִרְחֹץ פִּיו בְּשַׁחֲרִית, (י) בְּתַעֲנִית־צִבּוּר לֹא בָּשַׁר (ו) (יא) לְמֻעֲבָּד הָבִי, אֲבָל בְּתַעֲנִית יָחִיד שֶׁרֵי בֵּינוֹן שְׁפוּלֵט, (ז) (יב) וַאֲפִלּוּ יֵשׁ בַּמַּיִם שֶׁרוֹחֵץ יוֹתֵר מֵרְבִיעִית: הגה וּמַגָּפִר לְלַעֹס עֲצֵי

(ה) [ם] קְנָמוֹן וּשְׁאָר בְּשָׂמִים וְעֵץ מָתוֹק לְלַחְלֵחַ גְּרוֹנוֹ וְלָבָלֵט, (יג) מִלְּבַד בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים דְּאָסוּר (מרדכי דתענית והג״מ פ״א):

תקסח דִּינֵי נִדְרֵי תַּעֲנִית, וּבוֹ י״ב סְעִיפִים:

א נָדַר לְהִתְעַנּוֹת יוֹם זֶה (ם) (א) וְשָׁכַח וְאָכַל. (ב) מַשְׁלִים תַּעֲנִיתוֹ, (ג) וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה תַּעֲנִית־חֲלוֹם אוֹ שֶׁהָיָה תַּעֲנִית־צִבּוּר ב׳אוֹ שֶׁהָיָה יוֹם יַרְדּוּעַ לוֹ לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו אוֹ רַבּוֹ. ג׳אֲבָל אִם נָדַר לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנֵי יָמִים (ד) וּכְשֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת שָׁכַח (ה) וְאָכַל (ו) [ז] כַּזַּיִת, אֹבֵד

א חי״ח בפ״ק דתענית הי״ד ה״ב ו״ד ב טור ג שם בירושלמי

בֵּאֵר הַיֵּטֵב

(ג) מְעַט. וְכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ מִצְטָרֵף לִרְבִיעִית, וְיוֹתֵר מִכַּאן אָסוּר, עי׳ סִימָן תריב, מ״א: (ד) רְבִיעִית. וּמֵאֵי לִטְעֹם כַּמָּה פְּעָמִים כָּל פַּעַם רְבִיעִית, רַשַׁ״א, מ״א: (ה) שֶׁדַּרְכּוֹ. מַהֲרִי״ל הָיָה נוֹהֵג לִרְחֹץ לְעוֹלָם אַךְ כְּפוֹף צוֹאֲרוֹ שֶׁלֹּא יִזּוֹבוּ הַמַּיִם לְגָרוֹן, חִוּץ מִיוֹם כ״ח דְּאִסּוּר: (ו) לְמֻעֲבָּד. וְדַוְקָא בְּיוֹתֵר מֵרְבִיעִית, מ״א, ע״ש: (ז) וַאֲפִלּוּ. וְדַוְקָא מַיִם וְכֵן חִטִּין, אֲבָל שְׁאָר מַשְׁקִין אָסוּר בְּיוֹתֵר מֵרְבִיעִית, מ״א, ע״ש. עַיֵּן הלק״ט ח״ב סִימָן צז לְהַתִּיר לְקַח תְּרוּפָה מָרָה בְּתַעֲנִית: (ם) קְנָמוֹן. ומ״א אוֹסֵר בְּכָל ת״צ בְּקָשִׁים זוּלַת פִּלְפְּלִין, ע״ש. כָּתַב הָאֲגֻדָּה בְּפ״ח דְּיוֹמָא: מֻתָּר לִבְלֹעַ הָרֹק בְּיוֹה״כ, וּבְ״ח בְּסִימָן תריב אוֹסֵר, וְל״נ דְּמַאי דְּמַתִּר בְּרֹק פֵּירֹק שֶׁאֵין בְּנֶגְדּוֹ כְּלָל לַאֲכִילָה, מ״א, וְכ״כ בְּסֵפֶר חֲסִידִים. הַשְׁכֵּמָה״ג אוֹסֵר שְׁתֵּית הַשִּׁיטִוי״ן[1] בֵּין בְּי״ט בֵּין בְּתַעֲנִית, אֲבָל בְּתַעֲנִית דְּרָכִים־נָעִים סִימָן ט כָּתַב לְהַתִּיר בִּשְׁנֵיהֶם. אֲבָל בְּתַעֲנִית דְּבִכּוּרִים תריב רְאוּי לְמְנֹעַ מִלְּשְׁתּוֹתוֹ, וּבְשָׁאָר תַּעֲנִית רָאוּי לְהַקֵּל מִלְּשְׁתּוֹתוֹ בְּחוּץ בְּשׁוּקִים וּבְרְחוֹבוֹת, ע״ש, וְעי׳ סִימָן תקיד ס״ק א וּבְסִימָן תקנא ס״ק לט מש״ש. אם נָפַל דְּיו בְּסֵפֶר יָכוֹל לִלְחֹךְ אוֹתוֹ בִּלְשׁוֹנוֹ בְּתַעֲנִית, ס״ח:

(ם) וְשָׁכַח. וַאֲפִלּוּ הַדְּיוֹד וְאָכַל חֲרָדָה לֹא יֹאכַל יוֹתֵר, בֵּ״ח, מ״א: (ו) כַּזַּיִת. ג״ל דַּוְקָא שֶׁאָכַל בְּפַעַם א׳ אֲבָל אִם שָׁהָה בֵּינְתַיִם וְהִמְתִּין יוֹתֵר מֵאֲכִילַת פְּרָס אֵין מִצְטָרְפִין, וּבְשֻׁלְחָנֵיהּ שֶׁעוּרוֹ מִלֹּא לֻגְמָיו

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ם] קְנָמוֹן. עבה״ט. וְלִענְיַן שְׁתִּית טִיטוּ״ן[1] כִּבר כְּתַבְתִּי לְעֵיל סִימָן תקנט לְעִנְיַן ת״ב. וְעַיֵּן כְּבר״י בְּאֹרַח בְּשֵׁם מוה״ר שַׁבְּשֵׁט שֶׁהִתִּיר בְּכָל תַּעֲנִית לְבַר מִבְּת״ב מִפְּנֵי הָאֲבָל:

[ו] וְשָׁכַח. עבה״ט. וְכָתַב ב״י בְּשֵׁם נַחְמָה בַּבַּבְלִי דְּמִי שֶׁהָיָה שָׁרוּי מִתַּעֲנִית וְשָׁכַח וְלָקַח אֵיזֶה מַאֲכָל הִבְרִיחַ עָלָיו וְנִזְכַּר מֵהַתַּעֲנִית, יֹאכַל פְּחוֹת מִכַּזַּיִת סְפִינֵי הַבְּרָכָה וְהַתַּעֲנִית עוֹלֶה לוֹ, וּבְאַדַּרְבָּה־קַלָּשׁ גַּמְפֵּם בָּזֶה וְאֵין דְּבָרָיו נִרְאֶה, וְכֵן מְתֻבָּ״ש בְּרֶמְוָ״אן כָּתַב שֶׁשָּׁשׁ לַעֲשׂוֹת כֵּן, ע״ש (צ״ע בְּדִ׳ צוֹמוֹת שֶׁנִּרְאֶה דְּאָסְרִים יָשׁ לִי לוֹמַר מִיַּד שֶׁנִּזְכָּר בשכ״מ), וְע״ש בְּשֵׁם פְּרִי־הָאָרֶץ ח״ב שֶׁאִם הָיָה אוֹכֵל יְאַמְרִי לוֹ שֶׁצָּרָה ע״ח יִפְלוֹט. וְעַיֵּן מ״ש כָּאן בְּאֹשֶׁל־אַבְרָהָם בְּזֶה. וְעַיֵּן מה״ב בְּשֵׁם אֹשֶׁל־אַבְרָהָם. אם לְבַל בְּמִהֹשְׁבִתּוֹ שֶׁלְּמָחָרְתּוֹ יָמִים ח׳ ער״ח וְאח״כ נוֹדַע לוֹ שֶׁאֵינוֹ־בֵן דְּרִ״ח הִיא שַׁבָּת א״צ הַתָּרָה, וְעַצְהִי״ט יַהֲיוּ לוֹ. יְעוֹד כָּתַב: אִם אָמַר אֲהָא בְּתַעֲנִית יוֹם ה׳ אִם אֶפְטַר מִדַּבֵּר שְׁלוּנִי וְשָׁכַח וְלֹא קִבְּלוּ בְּשָׁעַת מִנְחָה, חַב לְהִתְעַנּוֹת, ע״ש. וְע״ש בְּשֵׁם הַרַדְבַּ״ז ח״ב סִימָן רעז, כִּי שֶׁנִּדַּר לְהִתְעַנּוֹת שְׁנֵי אַחַת בח״ב וְרוֹצֶה לְהַפִּיר אֵין מַפִּירִין לוֹ עַד שֶׁיִּכָּנֵס יוֹם שֵׁנִי הָרִאשׁוֹן. וְכָתַב בְּשׁוּ״ת בֵּית־יְהוּדָה ח״ב: מִי שֶׁנָּדַר לְהִתְעַנּוֹת כָּל ער״ח וְיוֹם לִפְנֵי ער״ח חָלָה וְשָׁבַר שֶׁאֵין יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת, יָכוֹל לְהַתִּיר יוֹם לִפְנֵי ער״ח:

[ז] כַּזַּיִת. עבה״ט. וְכָתַב ב״י בְּשֵׁם ס״ג מוֹכְחוּ: אם שָׁתָה רְבִיעִית

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְלִפְלֹט וַחֲ״אן]: ב (ז) מְעַט מָעָט. וּטְעִימָה זוֹ (ה) בְּחֻפָּ וּלְרָקְקוֹ מִיָּד, שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר מִן הַחֻפָּ וּלְהַלְאָה. וְכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ מִצְטָרֵף לְרְבִיעִית[2], וְיוֹתֵר מֵרְבִיעִית אָסוּר בְּכָל גָּוְנֵי, דְּאִי חֲשִׁיבָה הֲנָאָה: (ח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֲפִלּוּ בְּפַעַם אַחַת וְכוּ׳. מִדְּכָתַב הַמְחַבֵּר דִּין זֶה בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְלֹא הִכְרִיעַ בְּדָבָר, (י) מִשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ לְהָקֵל, דְּהוּא מִלְּתָא דְּלָבָנָן. וּבְחַיֵּי־אָדָם הֶעְתִּיק רַק דַּעַת הָרִאשׁוֹנָה לְהַחְמִיר, וְאִפְשָׁר שֶׁשָּׁעְמוֹ מְשׁוּם דְּהַמְגַּן־אַבְרָהָם הֵבִיא בְּשֵׁם כַּמָּה רִאשׁוֹנִים כְּדַעָה הָרִאשׁוֹנָה: (ט) עַד כְּדֵי רְבִיעִית. וּלְדַעָה זוֹ (ז) מֻתָּר לִטְעֹם כַּמָּה פְּעָמִים, כָּל פַּעַם כְּדֵי רְבִיעִית, דְּאֵין אִסּוּר בְּטְעִימָה אִם לֹא בָּלַע, אֲבָל יוֹתֵר מֵרְבִיעִית, אֲפִלּוּ הוּא רַק טוֹעֵם פַּעַם אַחַת אָסוּר, (ם) דְּמִתּוֹךְ שֶׁלְּעִנְיָן מְלָאִים יִבָּלַע מֵעַט: ג (י) בְּתַעֲנִית־צִבּוּר לֹא כָּשַׁר וְכוּ׳. הַיְנוּ בְּתַעֲנִיתִים הַבָּאִים בְּזֶה אַחַר זֶה[3], וּבְיוֹם־הַכִּפּוּרִים יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה[4]: (יא) לְמֻעֲבָּד הָבִי. וּבִמְקוֹם צַעַר יֵשׁ לְהַתִּיר[5] רְחִיצַת פֶּה בְּמַיִם בְּכָל תַּעֲנִית־צִבּוּר, רַק שֶׁיִּזָּהֵר בְּיוֹתֵר לְבְלִי רֹאשׁוֹ וּפִיו לְמַטָּה שֶׁלֹּא יָבוֹא לִגְרוֹנוֹ, וַאֲפִלּוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב יֵשׁ לְהַתִּיר כְּשֶׁהוּא לוֹ צַעַר גָּדוֹל, וּבְיוֹם־הַכִּפּוּרִים יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה[6] [ח״א, רכ״ב בא״ר]: (יב) וַאֲפִלּוּ יֵשׁ בַּמַּיִם וְכוּ׳. כֵּינָן שֶׁמִּתְבַּיֵּן לְרַחֵץ פִּיו וְלֹא מִהֲפֵּךְ לִטְעֹם[7], לֹא מִתְהֲנֵי בְּיוֹתֵר מֵרְבִיעִית. (ט) וְדַוְקָא בְּמַיִם, אֲבָל בְּשְׁאָר מַשְׁקִין אֲפִלּוּ בְּיֵשׁ בְּיוֹתֵר מֵרְבִיעִית. וּבְדָבָר שֶׁאֵין טוֹב לִשְׁתִיָּה, כְּגוֹן בְּחֹמֶץ[8], מֻתָּר כְּמוֹ בְּמַיִם: (יג) מִלְּבַד בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים דְּאָסוּר[9]. מִפְּנֵי שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְתָא.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ה) מִגַּן־אַבְרָהָם בְּשֵׁם פּוֹסְקִים, עַיֵּן שָׁם: (ו) וְנִרְאֶה דְּמִשְׁעַם זֶה סָתַם הַלְּבוּשׁ גַּם־כֵּן בְּבַאוּר הַגְּרַ״א. וְאַחַר־כָּךְ עָצָאתִי בְּסֵפֶר הָאֶשְׁכּוֹל שֶׁהֵבִיא גַּם־כֵּן דַּעַת הַסְּתִימִירִין בָּזֶה וְדָעָתוֹ מְכְרַעַת לְהָקֵל וּכְדַעַת הָאַחֲרוֹנִים הַמּוּבָא בְּשֻׁלְחָן־עָרוּךְ. וְכֵן נִרְאֶה קָצָת מִסְּתִימַת לְשׁוֹן הַרַמְבַּ״ם, עַיֵּן שָׁם: (ז) מִגַּן־אַבְרָהָם בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי: (ח) שָׁם בְּתִשׁוּבָה: (ט) מִגַּן־אַבְרָהָם וּשׁ״א: (י) מִגַּן־אַבְרָהָם וּבְאוּר הַגְּרַ״א: (יא) בַּ״ח וּמִגַּן־אַבְרָהָם וש״א: (יב) וְגַם אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד, דְּאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן בָּזֶה מַה שֶּׁעָּוִת, אִם לֹא שֶׁמְּכַוֵּן בָּזֶה בְּעַלְמָא וּכְאמ״ר וּכְשׁוט]: (ג) מִבְּאֹר בְּרֹאשׁ״ש: (ד) מִגַּן־אַבְרָהָם וּמַאֲמַר־מָרְדְּכַי, דְּלֹא בְּבַ״ח:

תִּרְגּוּם: 1 עֲשִׁוּן טַבָּק.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

חֻלְבּוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקסז תקסח

ביאורים ומוספים

סִימָן תקסח

דִּינֵי נְדָרֵי תַּעֲנִית

[משנ"ב ס"ק א]
וְאָכַל וְשָׁתָה).

1) ואם כבר בירך על דבר מאכל, ולפני שטעם נזכר שהוא יום תענית בעבורו ואסור לאכול, כתב השערי תשובה (ס"ק א) בשם הנחפה בכסף שבדי שלא תהיה ברכתו לבטלה יאכל פחות מכזית, ואינו מפסיד תעניתו בכך. אמנם אם אירע כן באחת מארבע התעניות, צידד (שם) שלא יטעם ממנו אלא יאמר 'ברוך שם' וכו', בין שהוא יום האסור באכילה, וכן הורה הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פס"ו אות ב), מאידך, המטה יהודה (בליקוטיו) והזכור לאברהם (אות ת) בשם כמה פוסקים חלקו על הנחפה בכסף, ולדעתם בכל ענין אין לטעום אפילו מעט ואין לחוש לאיסור ברכה לבטלה. וכעין זה, לענין מאכל שיש חשש איסור נדר באכילתו, בתב השדי חמד (שו"ת מכתב לחזקיהו סוף סי' ה עמ' ל) שלא יאכלנו ולא יחוש לאיסור ברכה לבטלה.

וראה עוד לענין מי שטעה ובירך על מאכל לפני הבדלה, ברמ"א לעיל (סי' רעא ס"ה) ובמשנ"ב שם (ס"ק כו). וכן לענין מי שאכל בשר וטעה ובירך על גבינה, בכף החיים (יו"ד סי' פט ס"ק ו), ובברי השלחן (יו"ד סי' פט ס"א ביאורים ד"ה ויש מרקדקים). וכן בדעת קדושים (יו"ד סי' פט ס"ק ב).

[משנ"ב ס"ק ב]
מְחֻיָּב לְהַשְׁלִים אוֹתוֹ הַיּוֹם[2].

2) ובגדר חיובו להמשיך להתענות אף על פי שאכל, ביאר בשו"ת ארץ צבי (ח"א סי' עט) שבכל תענית יש שני דינים, א. מצוה להתענות, ב. איסור אכילה לסגף את גופו ביום התענית לשם עינוי, ולכן גם מי שאכל וביטל בכך התענית, מ"מ עדיין אסור לו לאכול מחמת הדין השני, ואיסור זה נוהג בכל כזית שיוסיף לאכול. ובגדר ההיתר לאכול בתענית בבורות למי שהשתתף בסעודת סיום, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תע ס"ק י).

[משנ"ב ס"ק ג]
וְכֵן לְעִנְיַן בָּסִימָן תקסה[3] וכו', לֹא יֹאמַר 'עֲנֵנוּ'[4].

3) ואף ששם (ס"א בידה"ל ד"ה בין) צידד כדעת המאמר מרדכי שיחיד שאינו מתענה לא יאמר 'ענני' בשום אופן, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קלא) שדוקא לגבי מי שאינו מתענה כלל הכריע שם שלא יאמר 'ענני', אבל מי ששבח ואכל הרי חייב להמשיך התענית, ולכן כתב כאן שיכול לאומרו.

4) אמנם, אם ידלג ולא יאמר 'בצום תעניתנו', כתב בשעה"צ לעיל (סי' תקסב ס"ק ו) בשם הפמ"ג שיחכן שרשאי לאמרו.

[משנ"ב ס"ק ה]
וְאָכַל כַּוַּיִת[5].

5) ואף שלגבי האוכל ביום הכיפורים, כתב השו"ע לקמן (סי' תריב ס"א) שחייב רק אם אכל כשיעור בכותבת הגסה, והטעם לכך כתב המשנ"ב שם (ס"ק א) הוא משום שביום כיפור הזכיר הכתוב לשון עינוי שהוא בכותבת ולא לשון אכילה שהיא בשיעור כזית, מ"מ לגבי תענית כתב החתם סופר (הגהות השו"ע סי' תקסז) שסמכוה על הכתוב (אסתר ד טז) "וצומו עלי ואל תאכלו", ושיעור אכילה

המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק ז]
וְכָל הַיּוֹם בָּלוֹ מִצְטָרֵף לְרְבִיעִית[7].

7) אכן, לענין מי ששכח ואכל בתענית, כתב לקמן (סי' תקסח ס"ק ה) שאין מצטרף לשיעור כזית אלא מה שאכל תוך כדי אכילת פרס, אבל אם שהה יותר מזה אינו מצטרף לשיעור, ודינו כמי שאכל פחות מכזית שאינו מפסיד תעניתו.

[משנ"ב ס"ק יא]
לְמַעְבַּד הָכִי[9]. וּבְמָקוֹם צַעַר יֵשׁ לְהַתִּיר[9] וכו', וּבְיוֹם־הַכִּפּוּרִים יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה[10].

8) ואף שמבואר בב"י (סי' ד ובשו"ע שם סי"ז) שטוב להדיח פיו קודם התפילה מחמת הרירים שבפה כדי להזכיר את שם ה' בקדושה ובטהרה, מ"מ כתב כאן שבתענית לא כשר לעשות בן [מחשש שמא יבלע את המים].

9) וכן מי שיש בפיו ריח רע ולכן רוצה לצחצח שיניו, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' קט) שאם יש לו צער עקב כך, מותר לצחצחן [ויזהר שלא לבלוע בלום], ובתשעה באב מותר רק אם יש לו מזה צער גדול, אבל אם אין לו צער גדול יצחצח שיניו במברשת בלא מים. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תקנד ס"ק כב).

ומי שסובל כאבים בלשונו שרפואתו להדיח פיו במים, כתב בשו"ת דובב מישרים (ח"א סי' קכד אות ג) שבמקום צורך גדול יש לצדד להקל אפילו ביום הכיפורים לשטוף במים שאינם ראויים לשתיה, שבהם אין הנאה וגם אין השש שיבלע, וכיון שעושה כן לרפואה אין בזה גם משום איסור רחיצה.

10) ואף שבתשעה באב אסורה רחיצה ואפילו להרטיב אצבעו במים אסור [כמובא בשו"ע לעיל (סי' תקנד ס"ז)], כתב לעיל (שם ס"ק כב) שאיסטניס מותר לו לקנח פניו במים, ומשום שאם אינו מקנחם אין דעתו מיושבת עליו כל היום.

[משנ"ב ס"ק יב]
וְלֹא מִתְכַּוֵּן לְטָעֲמוֹ[11] וכו', וּבְדָבָר שֶׁאֵין טוֹב לִשְׁתִיָּה, כְּגוֹן בְּחֹמֶץ[12].

11) וכן לענין האיסור לטעום דבר לפני קידוש [ואפילו מים אסור], כתב לעיל (סי' רעא ס"ק יג) שלרחוץ פיו במים מותר, כיון שאינו מכוון להנאת טעימה.

12) אכן, אם טעמו של החומץ ערב לחיכו, כתב הערוך השלחן (ס"ג) שלא ירחץ בו.

[משנ"ב ס"ק יג]
מִלְּבַד בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים דְּאָסוּר[13] וכו', בֵּיוָן שֶׁאֵין בַּוָּתָן כְּלָל לִשְׁתִיָּה[14].

13) ובטעם האיסור כתב לקמן (סי' תריב ס"ק יח), שכשלועסו על כל פנים מרגיש טעם.

14) והוסיף הערוך השלחן (כ"ד) שאי אפשר שלא לבולעו, שאם לא כן נצטרך לעמוד ולרוק כל היום כולו.

ולענין רוק שגילגלו בפיו והחשיב אותו על ידי זה למשקה, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תריב ס"ק כט).

וללעוס לפני תענית שורש מתוק [לאקרי"ץ] כדי להימנע מלירוק בבית הכנסת, כתב לעיל (סי' צ ס"ק מד) שבערב יום הכפורים או בערב תשעה באב אסור לעשות כן, משום שנשארת מתיקות בפיו, וכשיבלע בתענית את הרוק הרי בולע גם את המתיקות שנשארה בפיו.

ולענין עישון טבק בתענית ציבור, ראה לעיל (סי' תקנה ס"ק ח).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

תַּעֲנִיתוֹ (ו) **וְחַיָּב לְצוּם** (ג) (ז) **יוֹם אֶחָר.** *(וְיֵשׁ מַחְמִירִין (ה) דַּאֲפִלּוּ בְּנָדָר לְהִתְעַנּוֹת יוֹם זֶה דְּחַיָּב לְהַשְׁלִים, מִכָּל מָקוֹם (ד) מַחְמִירִין לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָר) (ת"ה סימן קנו): **ב** [ד]הַנּוֹדֵר לָצוּם עֲשָׂרָה יָמִים בְּאֵיזֶה **יוֹם שֶׁיִּרְצֶה וְהָיָה מִתְעַנֶּה בְּיוֹם אֶחָד מֵהֶם,** [ה]**וְהִצְרַךְ** (ט) **לְדָבָר** (ה) **מִצְוָה אוֹ מִפְּנֵי כְּבוֹד אָדָם גָּדוֹל** (א' שְׁמִטָּעָר) (טור), **חֲרֵי זֶה** [*] (י) **לוֹה וּפוֹרֵעַ יוֹם אַחֵר, שֶׁהֲרֵי לֹא קָבַע** (ו) **הַיָּמִים** (יא) **בְּתַחֲלַת הַנֶּדֶר. אֲבָל אִם לֹא קִבֵּל עָלָיו קֹדֶם לָכֵן לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד, אֶלָּא בְּמִנְחָה קִבֵּל עָלָיו לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר,** (יב) **מִקְרֵי** ״**תַּעֲנִית** ״**זֶה' וְאֵינוֹ יָכוֹל לְלוֹותוֹ:** הגה וְכָל־שֶׁכֵּן ״יוֹם זֶה' מַמָּשׁ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר בִּתְחִלַּת נִדְרוֹ ״אֶתְעַנֶּה יוֹם פְּלוֹנִי״ אוֹ ״אִתְעַנֶּה (ז) [ז] (יג) שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי כָּל הַשָּׁנָה״ אוֹ כְּדוֹמֶה לָזֶה (ת"ה סימן ערה וכל"ב). **וְכֵן**

ד סימנא דכי וכלעגא קמא דשבואל, תרמב"ם בפרק ד והרא"ש ה תרמב"ם שם מעברא חיב אופניא בר אידי ו שם בגמרא

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִים אַחַר שֶׁעָבְרָה עֲשִׂרִי־שֵׁנִי אַפֵּי תַּעֲנִיתוֹ: [*] **לוֹה וּפוֹרֵעַ.** וְכָתַב תְּחִפְאֶרֶת־שְׁמוּאֵל בְּתַעֲנִית תְּרֹא״ש פ״ק דְּשַׁבָּת: אִם הוּא יוֹם ב׳ אוֹ יוֹם ה׳, דְּיָלְפִינַן לְיוֹם ב׳ אוֹ לְיוֹם ה׳ אַחַר, ע״ש. וְעַיֵּן לְקַמָּן סָ״ק ד וּבְבאֵר הַיטֵב) בְּשֵׁם מַשְׂ״ת: [ז] שְׁנֵי. עבה״ט. וְעַיֵּן פמ״א ח״ב סִימָן כג, מִי שֶׁעָנָה אֶמֶן אַחַר בְּרָכַת בה״ב וְאַרְצְ״יקָה.

בְּאוּר הַיטֵב

כְּמוֹ בְּיוֹה״כ, עִי׳ סִימָן תריב: (ג) **יוֹם אֶחָר.** וְאִם קִבֵּל לְהִתְעַנּוֹת ב׳ יָמִים רְצוּפִים וְשָׁכַח וְאָכַל בַּלַּיְלָה מִתְעַנֶּה ב׳ יָמִים אֲחֵרִים, כָּל־בּוֹ, ב״י סִימָן הקסב: (ד) מַחְמִירִין. הַטַּעַם כְּיָון דְּי״א דַּאֲפִלּוּ בְּיוֹם זֶה רַשַּׁאי לְלוֹות הַתַּעֲנִית וְלִפְרֹעַ וְלָכֵן כְּשֶׁאָכַל אֵבֶד תַּעֲנִיתוֹ וְחַיָּב לָצוּם יוֹם אַחֵר, לָכֵן מַחְמִירִין כִּשְׁנֵי הַדֵּעוֹת דְּחַיָּב לָצוּם כָּל אוֹתוֹ יוֹם וְגַם יוֹם אַחֵר, אֲבָל בְּתַעֲנִית הַקִּבּוּעַ שֶׁאִסּוּר לְאָכֹל א״צ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אַחֵר אִם לֹא שֶׁכִּוְּנָתוֹ לְכַפָּרָה עַל עֲוֹנוֹ וְשִׁגְגָתוֹ, ת״ה, מ״א: (ה) מְקוֹרָן. כְּגוֹן לְקִבּוּעַ מִצְוָה אע״ג דְּלֹא שַׁיָּךְ בְּגָדָה, מ״א, ע״ש. וְעַיֵּן הוֹסָ־רַיאר סִימָן ע: (ו) **הַיָּמִים.** וְאע״פ שֶׁקִּבְּלוּ בְּמִנְחָה מֵחָר, ב״י: (ז) **שֵׁנִי.** ק״ל, דְּכָאן אָמַר דְּכָזֶה אֵין יָכוֹל לְלוֹות אֲפִלּוּ בְּמִצְטַעֵר, דְּהָוֵי כְּיוֹם זֶה, וְלִעֵיל סִימָן תקנב סי״א בְּאֹם חָל עט״ב אֵז יְלוֹה וּפוֹרֵעַ, וּבְאֵמֶת יֵשׁ מְחַלְּקִים בֵּין הַפּוֹסְקִים אִי אִקְרִינַן גַּם בְּיוֹם זֶה לוֹה וּפוֹרֵעַ; וְצ״ל דְּהָהִיא הִלְעִיל סִימָן תקנב לָאו הִלְכְתָא הִיא אֶלָּא דּוֹקָא שֶׁמִּתְעַנֶּה עַד שִׁעוּר גָּדוֹל מֵהֶם וְאַחַר־כָּךְ לוֹה וּפוֹרֵעַ כְּמוש״ל, וְגַם כָּאן מוֹעִיל אִם מִתְעַנֶּה מֻקְצַת הַיּוֹם וְאח״כ לוֹה וּפוֹרֵעַ אֲפִלּוּ בְּיוֹם זֶה, ט״ז. וְא דב׳ וְה׳ מִקְרֵי יוֹם זֶה וְלֹא מֵהֲנֵי כְּהַלָּאָה הֵינוּ דּוֹקָא שֶׁרוֹצֶה לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם אַחֵר עִבּוּר יוֹם ב׳ אוֹ ה׳, דְּאִמְרִינַן שֶׁהוּא קִבֵּל עָלָיו דּוֹקָא יוֹם ב׳ וְה׳ דְּהַם יְמֵי דְּרַחֲמֵי, אֲבָל אִם רוֹצֶה לְלוֹות מִיּוֹם ב׳ וְה עַל

בְּאוּר הֲלָכָה

* וְיֵשׁ מַחְמִירִין דַּאֲפִלּוּ בְּנָדַר לְהִתְעַנּוֹת יוֹם זֶה וכו׳. עֵין בְּמֶגֶן־אַבְרָהָם שֶׁפָּקַב הַטַּעַם, כֵּיוָן דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ בְּיוֹם זֶה רַשַּׁאי לִלְוֹת וְלִפְרֹעַ וְלָכֵן כְּשֶׁאָכַל אֵבֶד תַּעֲנִיתוֹ וְחַיָּב לָצוּם יוֹם אַחֵר, דְּחַיָּב לָצוּם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְגַם יוֹם אַחֵר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהִקְשָׁה עָלָיו הַבַּיִת־חָדָשׁ הֵיאַךְ יְכוֹל לִלְוֹת וְלִפְרֹעַ מִדִּין נַם־כֵּן דַּאֲפִלּוּ בְּיוֹם זֶה שֶׁכְּבָר הִתְעַנָּה בְּמִקְצָת הַיּוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לָצוּם יוֹם אַחֵר? וְעַל־כֵּן נָרְאֶה דְּמַה שֶׁהֶחְמִיר הָרַמְ״א בְּיוֹם זֶה הַיְנוּ רַק בְּאוֹמֵר קַבָּלַת תַּעֲנִית לְמָחָר, וּמַשְׁמַע הַיּוֹשֵׁב בְּפוֹסְקִים: אֵית דְּסָבְרָא לְהוּ דְּזֶה נָהֲשֵׁב כְּיוֹם זֶה, וְאֵין־כֵּן לְדִידְהוּ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים הַתַּעֲנִית דַּוְקָא [וְכֹחוֹ שֶׁפָּתַם הַשְׁלְמָן עֲרוּךְ דְּזֶה נֶחְשָׁב כְּיוֹם זֶה׳], וְיֵשׁ הִסְבִירָא לְהוּ דְּזֶה נֶחְשָׁב כְּיוֹם סְתָם, וְאֵבֶד תַּעֲנִיתוֹ וְצָרִיךְ לָצוּם יוֹם אֶחָד, וְעַל־כֵּן מַחְמִירִין לָצֵאת יְדֵי שְׁנֵיהֶם. וְדַע עוֹד, דִּפְשׁוּט דְּהַיְינוּ־מַחְמִירִין הוּא רַק לְעִנְיַן ״יוֹם זֶה״, אֲבָל אִם בְּפִּוּ תְּחִלַּת הַקַּבָּלָה נָדַר סְתָם דַּוְקָא אַחַר־כָּךְ קִבֵּל עָלָיו בְּמִנְחָה וְאָמַר ״הֲרֵינִי בְּתַעֲנִית לְמָחָר״, זֶה מִקְרֵי תַּעֲנִית

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּמַשְׁלִים וְאֵין צָרִיךְ יוֹם אַחֵר[6], וְאָסוּר לֶאֱכֹל הַיּוֹם יוֹתֵר כְּיָן שֶׁקִּבֵּל בְּתַעֲנִית מֵאֶתְמוֹל; (ה) וְיוֹתֵר מִזֶּה, דַּאֲפִלּוּ אָכַל כַּזַּיִת רַק שֶׁלֹּא אָכַל בְּפַעַם אַחַת וְשָׁהָה בֵּינְתַיִם יוֹתֵר מֵאֲכִילַת פְּרָס, לֹא מִצְטָרֵף, וְדִינוֹ כְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד תַּעֲנִיתוֹ מֵהָה[7]. וּלְעִנְיַן שְׁהִיָּה הַשִּׁעוּר (ו) אִם שָׁהָה מְלֹא לָעֲמִיד[8], הָא פָּחוֹת מִזֶּה לֹא מִקְרֵי שְׁהִיָּה בְּדִיעֲבַד, וּמַשְׁלִים תַּעֲנִיתוֹ וְאֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אַחֵר: (ו) **וְחַיָּב לָצוּם.** וְאִם קִבֵּל לְהִתְעַנּוֹת שְׁנֵי יָמִים רְצוּפִים וְשָׁבַת וְאָכַל בַּלַּיְלָה, מִתְעַנֶּה (ז) שְׁנֵי יָמִים אֲחֵרִים[9]: (ז) **יוֹם אַחֵר. שָׁלֵם,** אֲבָל בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מֻתָּר לֶאֱכֹל: (ה) **דַּאֲפִלּוּ בְּנָדַר לְהִתְעַנּוֹת יוֹם זֶה.** עֵין בְּבֵית־מֵאִיר שֶׁמַּפְקִיק הַדַּוְקָא בְּאוֹמֵר ״הֲרֵינִי בְּתַעֲנִית לָמָחָר״, אֲבָל אִם נָדַר לְהִתְעַנּוֹת אֵיזֶה יוֹם מִיָּחֵד וְשָׁכַח וְאָכַל בּוֹ, לְכָלֵי עַלְמָא צָרִיךְ לְהַשְׁלִים תַּעֲנִיתוֹ וְאֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אַחֵר, אִם לֹא שֶׁכִּוְּנָתוֹ לְכַפָּרָה עַל עֲוֹנוֹ וְשִׁגְגָתוֹ. וְהוּא הַדִּין בְּחַתַּנְיַת חֲלוֹם אוֹ יְאַר־צַייט[1], (ת) וְכָל־שֶׁכֵּן בְּאַרְבַּע תַּעֲנִיתִים הַקְּבוּעִים (ע) אוֹ שְׁאָר תַּעֲנִית־צִבּוּר, אִם שָׁכַח וְאָכַל בּוֹ בְּדַאי מְחֻיָּב לְהַשְׁלִים הַתַּעֲנִית וְאֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אַחֵר, אִם לֹא שֶׁכִּוְּנָתוֹ לְכַפָּרָה[10]: **ב** (ט) **לְדָבָר מִצְוָה.** כְּגוֹן לִבְרִית־מִילָה (י) אוֹ סִיּוּם מַסֶּכֶת, (יא) **וְאֲפִלּוּ הוּא אֵינוֹ שַׁיָּךְ בְּגוּפוֹ.** (יב) **וּמִכָּל מָקוֹם בְּכָל זֶה צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת מֻקְצַת הַיּוֹם זְמַן מוּעָט יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהוּא רָגִיל, כְּגוֹן שֶׁרָגִיל לֶאֱכֹל בְּשָׁעָה רְבִיעִית יֹאכַל בְּשָׁעָה חֲמִישִׁית.** וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ (יג) הִפְצִירוּ בּוֹ לִשְׁמֹחַ מֵרֵעוּת שֶׁרִּ מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם, אֲבָל מִלְּשׁוֹן הַשַּׁלְחָן־עָרוּךְ שֶׁכָּתַב ׳מִפְּנֵי כְּבוֹד אָדָם גָּדוֹל׳, מַשְׁמַע דְּדַוְקָא מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ (יד) אֲבָל מִפְּנֵי שְׁאָר אֲנָשִׁים לֹא: (י) **לוֹה וּפוֹרֵעַ וכו׳.** וְאֵין צָרִיךְ (טו) לְהַתִּיר הַנֶּדֶר: (יא) **בְּתְחִלַּת הַנֶּדֶר.** רוֹצֶה לוֹמַר, אַף־עַל־פִּי שֶׁקִּבְּלוּ מֵאֶתְמוֹל בְּמִנְחָה[11], כֵּיוָן שֶׁקִּבְּלוּ זוֹ לֹא הָיָה עָתָה תְּחִלַּת הַנֶּדֶר, אֶלָּא מִפֶּה שֶׁהֶכְסֵם אֶצְלוֹ בְּתְחִלַּת הַתַּעֲנִית אֵיזֶה יוֹם, וְשָׁם לֹא בְּרֹר הַיּוֹם[12]: (יב) **מִקְרֵי** ״**תַּעֲנִית** ״**זֶה' וְאֵינוֹ וכו׳.** עֵין בְּטַ״ז שֶׁדִּעְתּוֹ דְּאִם מִצְטַעֵר מִתַּעֲנִיתוֹ וּמִתְעַנֶּה מֻקְצַת הַיּוֹם, יָכוֹל לִלְוֹת וְלִפְרֹעַ יוֹם אַחֵר אֲפִלּוּ בְּיוֹם זֶה, אֲבָל בְּדַעַת הַפְּגַן־אַבְרָהָם וְעוֹד בַּמֶּה (טז) אַחֲרוֹנִים, דְּאֵין יָכוֹל לִלְוֹת וְלִפְרֹעַ אֶלָּא בְּקִבְּלַת תַּעֲנִית סְתָם, וְגַם שָׁם דַּוְקָא כְּשֶׁהִתְעַנָּה מֻקְצַת הַיּוֹם, וְכַנ״ל: (יג) **שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי כָּל הַשָּׁנָה.** הָהֵוִי לֵהּ יוֹם מְיֻחָד וְלֹא יָכוֹל לְהַחֲלִיפוֹ לְיָמִים אֲחֵרִים, וְגַם שָׁם דַּוְקָא כְּשֶׁהִתְעַנָּה מֻקְצַת הַיּוֹם, וְכַנ״ל: (יג) **שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי כָּל הַשָּׁנָה.** הָהֵוִי לֵהּ יוֹם מְיֻחָד וְלֹא יָכוֹל לְהַחֲלִיפוֹ לְיָמִים אֲחֵרִים, וְגַם אֵין יָכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ לְשָׁנָה אַחֶרֶת, (יז) דְּכֵיוָן דְּאָמַר ״הַשָּׁנָה״, שָׁנָה זוֹ דַּוְקָא, אֲבָל אִם נָדַר לְהִתְעַנּוֹת שְׁנֵי־וַחֲמִישִׁי־שְׁנֵי חֲצִי שָׁנָה אוֹ שָׁנָה אוֹ שָׁנָה וְלֹא אָמַר ״הַשָּׁנָה״, לֹא מִקְרֵי יוֹם זֶה, וְיָכוֹל לִלְוֹת וְלִפְרֹעַ בְּשֵׁנִי־וַחֲמִישִׁי־וְשֵׁנִי אֲחֵרִים לְאַחַר שְׁיִבְלֶה חֲצִי שָׁנָה אוֹ שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, אֲבָל עַל יָמִים אֲחֵרִים כְּגוֹן א׳ ג׳ ד׳ ו׳ אֵין יָכוֹל לְהַחֲלִיף, דְּאִפְשָׁר דְּדַוְקָא עַל יָמִים אֵלּוּ קָפִיד שָׁהֵם יְמֵי רָצוֹן. וְכָתְבוּ אֲחֲרוֹנִים דְּמִי שֶׁנָּדַר לְהִתְעַנּוֹת שְׁנֵי־וַחֲמִישִׁי־שְׁנֵי יָכוֹל לְהַחֲלִיף וּלְהִתְעַנּוֹת חֲמִישִׁי־שְׁנֵי־חֲמִישִׁי, דְּכַוָּתָה הָיָה רַק לְיָמִים אֵלּוּ שֶׁהֵם יְמֵי רָצוֹן:

תְּרגוּם: 1 יוֹם הַשָּׁנָה לְטִבְרְיָה.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ה) מֶגֶן־אַבְרָהָם וְאֲלִיָּה רַבָּה: (ו) שָׁם בְּמֶגֶן־אַבְרָהָם בְּשֵׁם בֵּית־יוֹסֵף: (ז) מֶגֶן־אַבְרָהָם בְּשֵׁם תְּרוּמַת־הַדֶּשֶׁן: (ח) מֶגֶן־אַבְרָהָם: (ט) מֶגֶן־אַבְרָהָם: (י) הַגָּהוֹת אֲשֵׁרִ״י: (יא) מֶגֶן־אַבְרָהָם: (יב) שָׁם. וְהַטַּעַם, כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיֵּם מַעֲט נִדְרוֹ עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם גּוּפָא וְלֹא יְהֵא צָרִיךְ לְהַתִּירוֹ [הראש״ל]: (יג) אוֹר זָרוּעַ, וְתַלְבּוּשׁ הַמִּטְפַּחַת: (יד) וְכֵן מִמֶּגֶן־אַבְרָהָם מִשְׁמַע קְצָת דִּלֹא נְקִט לַהּ לְדִינָא: (טו) רא״ש וְטוּר: (טז) הַגְּהוֹת־שְׁלֹמוֹ וּמִלְּבּוּשֵׁי־יוֹם־טוֹב וְהַחַיִּי־אָדָם: (יז) מֶגֶן־אַבְרָהָם וְנַהַר־שָׁלוֹם. וְהִנֵּה הַט״ז סָבַר בְּעָיְקַר־דִּקְדּוּק א דְּנִדְמֵק זֶה, וְנִדְמֵק הָאֲלִיָּה רַבָּה לְיַשְׁבוֹ, וְכַנָּתָתוֹ דְּמַרְיֵי בְּלֹא אָמַר ״הַשָּׁנָה״ בְּה״א. אֲבָל בְּאֶמֶת אֵינִי מֵבִין סְבָרַת הַמֶּגֶן־אַבְרָהָם, דְּלָמָה לֹא נֵימָא בְּעִנְיָנוֹ דְּכְמוֹ שֶׁאִם אָמַר: אֲנִי נוֹדֵר לְהִתְעַנּוֹת יוֹם ג׳ וְד׳ בְּשָׁבוּעַ זוֹ, דְּיָכוֹל לְהַחֲלִיף עַל יָמִים אֲחֵרִים בְּשָׁבוּעַ זוֹ בְּשָׁהוּא מִצְטַעֵר [דְּדַוְקָא כְּבִ׳ וְה׳ אָמְרִינַן דְּכַוָּתָהּ הָיָה דַּוְקָא עַל אֵלּוּ מְשׁוּם שֶׁהֵם יְמֵי רָצוֹן], וְכָה שֶׁפָּקַד עָלָיו שְׁנֵי יָמִים, חֲכִי נַפִּי נֵיתָא לְעִנְיַן זְמַן שֶׁל ״הַשָּׁנָה״ דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהַקְפִּיד עַל שָׁנָה זוֹ דַּוְקָא, אֶלָּא מֻשְׁכָּחַת שֶׁל בה״ב שֶׁל שָׁנָה זוֹ קָבַל עָלָיו, וְאֵינוֹ רוֹמֶה לְמָה דְּאִיתָא בְּיוֹרֶה־דֵּעָה סִימָן רכ בְּשו״ע עִיְּיף־קָטָן טז דְּ״הַשָּׁנָה רַק שָׁנָה זוֹ מְשַׁמַע, הֲכִי לְעִנְיַן נֶדֶר שֶׁל קוֹנָם בְּנִדּוּאֵי מְדַקְדְּקִינַן הֵיטֵב אֶת דְּבָרָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן לְעִנְיַן קַבָּלַת תַּעֲנִית אֲמְרִינַן דְּרַךְ נִתְבַּזִּין לְצַעֲרֵי נַפְשׁוֹת וְהָבֵן שְׁכָּתַב הַר״ן דְּמִטַּעַם זֶה אָמְרִינַן לוֹה וּפוֹרֵעַ), אַפְשָׁר דְּאַף אִם אָמַר ״הַשָּׁנָה״ יָכוֹל לְהַחֲלִיפוֹ בְּבה״ב אֲחֵרִים לְאַחַר שִׁיְּבַלֶּה שָׁנָה זוֹ, וְזֶהוּ לְעִנְיַן דְּקָתָנֵי סִבְרַת הַט״ז:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקסח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ה]
וּמַשְׁלִים וְאֵין צָרִיךְ יוֹם אֶחָד[6] וכו', וְדֵינוֹ כְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד תַּעֲנִיתוֹ כָּזֶה[7] וכו', אִם שָׁתָה מְלֹא לֻגְמָיו[8].

6) ולענין לעלות לתורה בקריאה שהיא מחמת התענית [ולא מחמת סיבות אחרות כקדושת היום ביום כיפור או בשני וחמישי], ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תקסו ס"ק יט).

7) ואף שהאוכל פחות מכשיעור אינו מאבד תעניתו, מ"מ על הולה שאין בו סכנה לא ההמירו בתעניות ציבור שיאכל רק פחות מכשיעור ויצא בכך ידי חובת התענית, וביאר בזה הגרש"ז אויערבך (שיח הלבה סי' פט אות כג) שבמקום חולי לא גזרו הכמים תענית.

וחולה שאינו צריך לאבול אבל נזקק לקחת תרופה, הורה הגר"מ פיינשטיין (קובץ תורה והוראה קובץ ט עמ' 13) שיטלנה עם מעט מים פחות מכשיעור, שבכך עדיין נחשב מתענה, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תקסו ס"ק ג). ולענין חולה בתשעה באב, ראה בביה"ל לעיל (סי' תקנד ס"ו ד"ה דבמקום) ובמה שכתבנו שם.

8) ושיעור הזמן שבו מצטרפת שתיה לחברתה לשיעור מלוא לוגמיו, כתב השו"ע לקמן (סי' תריב ס"י) שאם יש מתחילה השתיה הראשונה עד סוף השתיה האחרונה כדי שתיית רביעית מצטרפות זו לזו, ואם לאו אין מצטרפות, ובשם יש אומרים כתב שמצטרפות אפילו בשיעור כדי אכילת פרס [כמו שיעור הצירוף לענין אכילה], וכתב המשנ"ב שם (ס"ק לא) שמלשון השו"ע משמע שהעיקר כדעה הראשונה, אך הפר"ח והגר"א כתבו שהעיקר כדעה השניה. וזמן שיעור כדי אכילת פרס, ראה לעיל (סי' תעה ס"ק מג) ובמה שכתבנו שם, וכן לקמן (סי' תריח ס"ק כא).

[משנ"ב ס"ק ו]
מִתְעַנֶּה שְׁנֵי יָמִים אֲחֵרִים[9].

9) וכל זה דוקא אם קיבל במפורש להתענות גם בלילה שביניהם, אך אם לא פירש כן, כתב הרמ"א לעיל (סי' תקסב ס"ו) שמותר לאכול בלילה שביניהם.

[משנ"ב ס"ק ח]
לְהִתְעַנּוֹת אַחַר־כָּךְ לְכַפָּרָה[10].

10) ומי שקשה לו להתענות, כתבו המטה אפרים (סי' תרב סכ"ג) והכף החיים (סי' תקמט ס"ק ז) שכיון שהתענית בזה היא רק לכפרה, אם כן יכול לפדותה בממון.

ומדבריו משמע שכדי לכפר על אכילתו די בתענית יום אחד, והוא שלא כמובא במהרי"ל (הלכות תענית אות יא, הובא במג"א ס"ק ד ובבאר היטב סי' תקמט ס"ק א) שמי שאכל בתענית ציבור יתענה בה"ב, אכן כתב הכף החיים (שם), שיתכן שהיינו רק אם לא נזכר מהתענית כלל ואבל כל היום, אבל אם משעה שנזכר השלים התענית, די ביום אחד לכפר, אמנם הקצוש"ע (סי' קכז סט"ז) כתב שגם אם משעה שנזכר השלים התענית, מ"מ צריך להתענות בה"ב לכפרה.

[משנ"ב ס"ק יא]
אַף־עַל־פִּי שֶׁקִּבְּלוּ מֵאֶתְמוֹל בְּמִנְחָה[11] וכו', וְשָׁם לֹא בֵּרֵר הַיּוֹם[12].

11) כמבואר ברמ"א לעיל (סי' תקסב ס"ה) לענין מי שנדר להתענות יום אחד, שכשבא לקיים נדרו צריך לקבל עליו התענית מבעוד יום.

12) ובטעם החילוק כתב הגרצ"פ פראנק (הר צבי תענית יב, ב ד"ה בדרך אגב), שקבלת תענית היא כקבלה לדבר מצוה וכמו נדרי צדקה, וכשקיבל תענית ליום מסוים הרי שקביעות היום היא חלק מנדרו, מה שאין כן בשקיבל בסתם להתענות יום אחד, שוב אין תורת נדר מצוה על מה שקובע לאחר מכן יום מסוים, שהרי לא הוסיף כל מצוה בכך, שהרי גם ללא קבלה זו חייב להתענות יום אחד, ולכן רשאי לשנותו.

המשך מעמוד קודם

הרי הוא בכזית. אמנם, לגבי שיעור השתיה שבה מפסיד את תעניתו, דעת המג"א (ס"ק ב) והמשנ"ב (כאן) שהוא במלוא לוגמיו כמו ביום כיפור, ואילו לדעת החתם סופר (שם) גם בזה שיעורו כשאר איסורים דהיינו ברביעית.

אכן, לגבי מי ששכח ואכל בארבע התעניות, כתב בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' ק) ששיעור האכילה שבו מפסיד את תעניתו הוא בככותבת כמו ביום הכיפורים, ולא כמו בתענית יחיד שמפסיד תעניתו גם אם אכל רק כזית, ובטעם הדבר כתב השדי חמד (מערכת בין המצרים סי' ב אות טו) בשם ספר עמודי אש, שבארבע התעניות תיקנו חכמים בעין דאורייתא, וכן משמע בביה"ל לעיל (סי' תקנד ס"ו ד"ה דבמקום). מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' נו וח"ה סי' קכח) כתב שגם בתענית ציבור איבד את תעניתו אם אכל כזית, וכן מבואר בשו"ת תרומת הדשן (סי' קנו, הובא בפרישה אות א) לענין תענית י"ז בתמוז, וכן הוא לדעת החתם סופר (שם). [וראה בספר דברי הלכה (ובר, הל' ברכות עמ' שכט-שלג) שנקט שלדעת הגר"א (סי' תקסז) נחלקו בזה השו"ע והרמ"א מה גדר התענית בארבע התעניות].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת תַּעֲנִית בְּיָמֵן תקסח

בִּיאוּרִים וּמוֹסָפִים

[משנ"ב ס"ק יד]
הַעֲנִית חֲלוֹם[13].

13) ואף שכתב השו"ע כאן שאינו יכול ללוות תענית חלום, מ"מ לענין תענית בערב יום כיפור, שכתב הרמ"א לקמן (סי' תרד ס"א) שאין מתעניים בו אפילו תענית חלום, כתב המשנ"ב שם (ס"ק ב) שטוב שיתענה איזה יום אחרי יום הכיפורים.

[משנ"ב ס"ק טז]
אוֹ שְׁאָר סְעוּדַת מִצְוָה[14].

14) ובן סעודה הנערכת לרגל סיום מסכת, כתב לעיל (ס"ק ט) שהיא בכלל דבר מצוה שעבורו רשאי ללוות תעניתו ולפרוע ביום אחר.

וכעודת חנוכת הבית, כתב המג"א (ס"ק ה) בשם בשו"ת באר שבע (סי' עב) שבארץ ישראל היא נחשבת סעודת מצוה, משום ששם יש מצוה לחנכו, אבל לא בחוץ לארץ, ושלדעת הים של שלמה (בבא קמא סוף פ"ז) גם בחוץ לארץ אם נמנע לפני כן מלשתות בבית ומלנהוג בו קלות ראש, ועושה הסעודה לחנכו בדברי תורה ולדרוש בו מעין המאורע, הרי זו סעודת מצוה.

וכעודת אירוסין, כתב הרמ"א לעיל (סי' תקנא ס"י) שנחשבת סעודת מצוה, ולענין הסעודה שעושים בלילה שלפני החתונה, ראה מה שכתב המשנ"ב לעיל (סי' תקנח ס"ק ב).

[משנ"ב ס"ק יז]
וְאֵין צָרִיךְ לְתֵּן יוֹם אַחֵר עֲבוּר זֶה[15].

15) ולענין הנוהגים להתענות ב'שובבי"ם' ואירעו ראש חודש שבט וט"ו בשבט ביום ה', כתב הא"ר (סי' תרפה ס"ק יא) שיתענו תמורתם בפרשיות ויקהל ופקודי.

[משנ"ב ס"ק יח]
לֶאֱכֹל[16] וכו', מַגָּרִים לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת מִיָּד[17].

16) כאן כתב הרמ"א שמצוה לאכול בסעודת מצוה בעשרת ימי תשובה ואין צריך התרה, כי לא נהגו להתענות באופן זה, וכן כתב המשנ"ב לקמן (סי' תקפא ס"ק יט) בשם המג"א לגבי מי שאינו בריא ולכן רוצה שלא להתענות בהם, שאינו צריך התרה, אלא אם כן מתעצה יותר ממה שנהגו הציבור. אמנם, בשם הש"ך (יו"ד סי' ריד ס"ק ב) כתב שם שצריך התרה, ולא אומרים שלא היה בדעתו שלא יתענה בשאינו בריא [וכן כתב גם בשעה"צ לעיל (סי' תצב ס"ק ז)], ובטעם הדבר כתב הש"ך שהרי בברית מילה וכדו' אין נוהגים להתענות, ולכן מתחילה כל המתעצה דעתו שלא יתענה באופן זה, מה שאין כן החשש שמא לא יהיה בריא ואז לא יתענה לא עלה על דעתו מתחילה, ולפיכך כיון שנהג כבר בסתם להתענות, צריך התרה. ובשעת הדחק שאינו מוצא מי שיתיר לו, כתב בשעה"צ שם (ס"ק לג) שיתכן שרשאי להקל בדעת המג"א.

17) אבל אם חל אחד מארבע הצומות בשבת ונדחה ליום ראשון, כתב לעיל (סי' תקנט ס"ק לז) שלא הותר לבעלי השמחה לאכול ולשתות אלא אחרי תפילת מנחה [וראה שערי תשובה שם (ס"ק ז) שאין צריך להמתין אלא עד הצות]. אמנם אם עדיין לא קיים את המצוה, צירד השערי תשובה (שם ס"ק ו) שימתין עד אחרי קיום המצוה, שמא תארע תקלה ולא יוכל לקיים את המצוה, ונמצא שביטל את התענית לחינם.

[משנ"ב ס"ק כ]
בְּלֵיל כְּנִיסַת יוֹם ל"א, עַיֵּן שָׁם[18] וכו', בְּעֶרֶב־שַׁבָּת וְהָיָה סְעוּדַת בְּרִית מִילָה[19].

18) שכתב שם שבאופן זה יהיה הפדיון בשעת הסעודה, וכמו שכתב הש"ך (יו"ד סי' שה ס"ק יב) שמשום פירסום המצוה [שהוא טעם הסעודה, כמובא בשו"ת תרומת הדשן (סי' רסט)] עדיף לפרותו אז, ולא ימתין לפדותו למחרת ביום התענית, משום שאז תהיה הסעודה רק בלילה שלאחר מכן, ולא תתפרסם המצוה על ידי קיום הסעודה בסמוך לה.

19) וממה שהותר לאכול בסעודת הברית ולא רחו אותה עד אחרי מנחה, דייק הכף החיים (סי' תקפ ס"ק לא) שגם בערב שבת חייבים להשלים תענית זו עד הלילה.

[שעה"צ ס"ק כג]
דְּשָׁלְא בִּזְמַנָּהּ הָוֵי גַּם־כֵּן סְעוּדַת מִצְוָה[20].

20) וכן לענין קביעת סעודה בערב שבת, כתב במשנ"ב לעיל (סי' רמט ס"ק יב) שמותרת גם סעודה לפדיון הבן שלא בזמנו, כיון שכל שעה ושעה מוטל עליו לפדותו, והוסיף בשעה"צ שם (ס"ק טז) שדוא דלא כדעת המג"א. וכן כתב הנשמת אדם (שבת בלל א ס"ק א) שהיא סעודת מצוה, ולכן נהגו בוילנא על פי הוראת הגר"א שאם בערב פסח יש פדיון הבן שלא בזמנו, מותר לבבורות לאכול שם.

אכן, לענין השלמת התענית בתשעה באב נדחה, כתב לעיל (סי' תקנט ס"ק לה) שרק בפדיון הבן שבזמנו אין צריכים האב והכהן להשלים התענית, אבל אם הוא פדיון שלא בזמנו צריכים להשלים, ואפילו אם חל יום ל"א בשבת.

[שעה"צ ס"ק כד]
אִם נוֹלַד קֹדֶם שְׁקִיעָה עֲדַיִן שְׁעוּר זֶה אֵינוֹ[21].

21) ומהמת חשש זה, ביאר בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד סי' קפז) את טעם המנהג שכתב הש"ך (יו"ד סי' שה ס"ק יב, והובא במשנ"ב (ס"ק כ) בשם המג"א) שאם יום ל"א הוא ביום תענית, אין פודים בליל התענית אלא דוקא ביום התענית, ואף על פי שמשום כך נדחית הסעודה ללילה שלאחר מכן.

[משנ"ב ס"ק כא]
עַסְמַךְ עַצְמוֹ עַל הַמִּנְהָג[22].

22) משמע מדבריו שלענין בה"ב מועיל המנהג ואין צריך לקבל התענית, אמנם בביה"ל לעיל (סי' תקסב ס"ב ד"ה שרגיל) הביא את דעת המרדכי שצריך לקבל תענית בה"ב, וביאר את דבריו בשני אופנים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקסח

אִם הָיָה (יד) תַּעֲנִית חֲלוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לִלְווֹתוֹ: הגה וְכָל־שֶׁכֵּן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִלְווֹת וְלִפְרֹעַ תַּעֲנִית צִבּוּר (ת״ח סימן קנ׳ וכל־בי ורבינו ירוחם). מִיהוּ, תַּעֲנִית שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי שֶׁנּוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת אַחַר פֶּסַח וְסֻכּוֹת, אוֹ **(טו) אֲפִלּוּ בְּעֶשֶׂרֶת־יְמֵי־תְּשׁוּבָה,** וְאַרְבָּעָה **בְּהֶם (טז)** בְּרִית מִילָה, (מ) [מ] **(יז)** מִצְוָה **(יח)** לֶאֱכֹל יְאֵין צָרִיךְ הַתָּרָה, **(יט)** כִּי לֹא נִתְּנוּ **(כ)** לְהִתְעַנּוֹת בְּכָהֲאי גַּוְנָא. וְדַוְקָא כְּשֶׁאוֹכְלִים שָׁם, אֲבָל אִם שׁוֹלְחִים לוֹ לְבֵיתוֹ אֵין לוֹ לֶאֱכֹל. **(כא)** וְאִם קִבֵּל

בַּאֵר הֵיטֵב

יום ב׳ אַחַר או עַל ה׳ אַחַד הִתְעִינוּ אַחַר שֶׁיִּשְׁלִימוּ מִסְפַּר יְמֵי נִדּוּי שֶׁמֻּצָּב עֲלֵיו, שִׁפּוּר כָּצִי לְמֻעָּד פֶּן. ט״ז. וְהָא דְּאִכְּרִינַן דִּב׳ וְה׳ חֲדֵי דְּיוֹם זֶה, דַּוְקָא אִם נָדַר לְהִתְעַנּוֹת בה״ב בְּשָׁנָה זוֹ, אֲבָל אִם לֹא אָמַר בְּשָׁנָה זוֹ לֹא מִקְרֵי יוֹם זֶה, ס״א, ע״ש: (מ) מִצְוָה. נ״ל דְּאִם יוֹדֵעַ לְפָנֵי ר״ה שֶׁיֹּאכַל בֵּין ר״ה לְיו״כ עַל בְּרִית מִילָה מְחֻיָּב לְהִתְעַנּוֹת עוֹד יוֹם א׳ לְפָנֵי ר״ה, דְּהָא מֻחְזָק מִתְעַנֶּה ד׳ יָמִים לִפְנֵי ר״ה נֶגֶד ד׳ יָמִים שֶׁאוֹכְלִין, וְכ״ש אִם אֵרַע מִילָה בְּד׳ יָמִים שֶׁלִּפְנֵי ר״ה שֶׁמִּתְעַנִּין יוֹם א׳ נָמוּי, מִיהוּ נ״ל אִם ר״ה הוּא בְּיוֹם ה׳ דְּלֵיכָּא אֶלָּא ד׳ יָמִים לִפְנֵי ר״ה א״צ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם א׳ קֹדֶם שַׁבָּת, דְּמִעִקָּרָא לֹא חָבְלוּ עֲלֵיהוּ אֶלָּא לְהִתְעַנּוֹת בִּימֵי הַפְּלִיחוֹת וְלֹא בַּיָּמִים הָאֲחֵרִים. וּפְשׁוּט דְּכִשֶׁחָל פּוּרִים הַבֵּן אוֹ שֶׁאַר סְעוּדַת מִצְוָה בְּבה״ב אוֹ בַּעֲשָׂרָה יָמִים ג״כ מִצְוָה לֶאֱכֹל, אֲבָל בְּשֶׁאַר תַּעֲנִית שֶׁגּוֹזְרִים הַצִּבּוּר אָסוּר לֶאֱכֹל אֲפִלּוּ בִּסְעוּדַת מִצְוָה, וְאִם חָל פּוּרִים הַבֵּן בְּתַ״צ נוֹהֲגִים לְפָרֵשׁ הַבֵּן בְּיוֹם הַתַּעֲנִית וְלַעֲשׂוֹת הַסְּעוּדָה בַּלַּיְלָה, שֶׁיֵּשׁ בְּי״ד סִימָן שה ס״ק יב. וְכַתַב הַמ״א: אֲפִלּוּ בִּסְעוּדַת מִצְוָה, וְאִם חָל פּוּרִים הַבֵּן בְּתַ״צ נוֹהֲגִים לְפָרֵשׁ הַבֵּן בְּיוֹם הַתַּעֲנִית וְלַעֲשׂוֹת הַסְּעוּדָה בַּלַּיְלָה, שֶׁיֵּשׁ בְּי״ד סִימָן שה ס״ק יב. וְכַתַב הַמ״א: אם חל יום ל״א בְּשַׁבָּת וְיוֹם א׳ הוּא תַּעֲנִית עֲשֶׂרֶת־יְמֵי־תְּשׁוּבָה, מֵאַחַר דְּהָנֵי מִצְוָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ וְיוֹכֵל לְדַחוֹתוֹ יוֹתֵר, לֹא מִקְרֵי סְעוּדַת מִצְוָה וְיַעֲשֶׂה הַסְּעוּדָה בַּלַּיְלָה, אֲבָל בְּזִמְּפָה מַתִּר לֶאֱכֹל פְּמ״ש. וְצ״ע בְּשֶׁמִּתְעַנִּין כ׳ סִיוָן אִם כַּתַּר לֶאֱכֹל עַל סְעוּדַת מִצְוָה, מִיהוּ פַּעַם א׳ חָל בע״ש וְהָיָה כִּילָה וְצִוּוּי הָרַב לֶאֱכֹל מְפֻנֶּי שֶׁלֹּא יְמַצְּאוּ אֲנָשִׁים שֶׁיֹּכְלוּ בְּלֵילְיָה, דִּמְשׁוּט דִּכְמָקוֹם דְּמַתִּר לֶאֱכֹל עַל הַסְּעוּדָה אֵינוֹ תַּעֲנִית כְּלָל וּמַתִּר אח״כ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת אַפִּלּוּ בְּתוֹכָהּ, מִיהוּ קֹדֶם הַסְּעוּדָה נ״ל דְּאָסוּר לֶאֱכֹל בְּבֵיתוֹ, וּמִיהוּ הַמְּבַעֲלֵי־בְּרִית מֻתָּרִים לֶאֱכֹל מִיד דְּי״ט שֶׁלָּהֶם הוּא, מ״א. וְעִי׳ סִימָן תקנט ס״ק טו ט״ש:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

צָרִיךְ לְהַמְתִּיר מִשּׁוּם נֶדֶר, דְּלֹא כְּלִבּוּשׁ סִיָּמָן תצב, ע״ש: [מ] מִצְוָה. עבה״ט. וְעַיִן דְּגֵדֶל מִרְבְּבָה שהקשה, דְּבַחֵל יוֹם ל׳ בְּשַׁבָּת לְמָה לֹא יַעֲשׂוּ בְּלֵיל מ״ש הַפְּרִיוֹן עִם הַסְּעוּדָה בְּאָתָמוֹל. ע״ש, וּלְפָנַי״ד דְּהַטַּ״א ס״ל דְּע״פ מ״ש לְעֵיל בְּשֵׁם הַשֵּׁ״ך אֵין הַטַּעַם בְּמ״ש בְּרִגּוּל מִרְבְּבָה מִשּׁוּם דְּזִמְנִין דְּלֹא שְׁלִימִי בְּלֵילְיָה לי׳ ר״ב תשצ״ג, אֶלָּא הַטַּעַם טֶשׁ״ט פְּסוּמֵי מִילְתָא, וּמִפְּנֵי זֶה יֵכֶר דְּעִקַּר פְּרִסּוּמֵי בְּסְעוּדָה, וְשׁוּב מָצָאתִי כִּי, וְאַ״כ הַפְּרִסּוּם הוּא גַּיְיס הַנִּדְרִין וְלָכֵן עכ״פ א״א שֶׁיַּעֲשׂוּ שֶׁיִּהְיֶה בַּלַּיְלָה, לָכֵן כָּתַב הַמְּג״א שֶׁהַנִּדְרִין יִהְיֶה הַסְּעוּדָה בַּלַּיְלָה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יד) תַּעֲנִית חֲלוֹם[15]. אוֹ (יג) יָאר־צַ״ייט: **(טו) אֲפִלּוּ בַּעֲשֶׂרֶת־יְמֵי־תְּשׁוּבָה.** פֵּרוּשׁ, שֶׁמִּיַּחֲדִים אֵלּוּ יָמִים דַּוְקָא, וַהֲוָה אֲמִינָא דְּאָסוּר לֶאֱכֹל: **(טז) בְּרִית מִילָה.** אוֹ (יט) פִּדְיוֹן הַבֵּן אוֹ שְׁאָר סְעוּדַת מִצְוָה[14]: **(יז) מִצְוָה וְכוּ׳.** וְאֵין צָרִיךְ (כ) לְתֵן יוֹם אַחַר עֲבוּר זֶה[15]: **(יח) לֶאֱכֹל**[16]. וְפָשׁוּט דְּבְמָקוֹם דְּמֻתָּר לֶאֱכֹל עַל הַסְּעוּדָה (כא) אֵינוֹ תַּעֲנִית כְּלָל וּמֻתָּר אֲפִלּוּ בִּשְׁתִיַּת הַיַּיִן וְלֶאֱכֹל אַף בְּבֵיתוֹ, וּמִיהוּ, קֹדֶם הַסְּעוּדָה אָסוּר לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת בְּבֵיתוֹ; מִיהוּ, הַבַּעֲלֵי־בְּרִית מֻתָּרִים לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת מִיָּד[17], דְּיוֹם־טוֹב הוּא, וּכְסָפֵר אָלְיָה רַבָּה מִסְתַּפֵּק, דְּאָפְשָׁר דְּדַוְקָא אַחַר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, עַיֵּן שָׁם: **(יט) כִּי לֹא נִתְּנוּ וְכוּ׳.** וְאִם יוֹדֵעַ לְפָנֵי רֹאשׁ־הַשָּׁנָה שֶׁיֹּאכַל בֵּין רֹאשׁ־הַשָּׁנָה לְיוֹם־הַכִּפּוּרִים עַל בְּרִית מִילָה אוֹ שְׁאָרֵי סְעוּדַת מִצְוָה, (כב) מְחֻיָּב לְהִתְעַנּוֹת עוֹד יוֹם אֶחָד לְפָנֵי רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, דְּהָא מֵהַאי טַעֲמָא מִתְעַנִּין אַרְבָּעָה יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, נֶגֶד אַרְבָּעָה יָמִים שֶׁאוֹכְלִין, וְכָל־שֶׁכֵּן אִם אֵרַע הַסְּעוּדַת־מִצְוָה בְּאַרְבָּעָה יָמִים שֶׁלִּפְנֵי רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, שֶׁמִּתְעַנִּין יוֹם אֶחָד נָגְדּוֹ; אֲמְנָם אִם רֹאשׁ־הַשָּׁנָה הוּא בְּיוֹם חֲמִישִׁי, דְּלֵיכָא אֶלָּא אַרְבָּעָה יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד קֹדֶם שַׁבָּת, דְּמַעִקָּרָא לֹא חָבְלוּ עֲלֵיהוּ אֶלָּא לְהִתְעַנּוֹת בִּימֵי הַסְּלִיחוֹת וְלֹא בַּיָּמִים הָאֲחֵרִים: **(כ) לְהִתְעַנּוֹת וְכוּ׳.** וְאִם חָל יוֹם ל״א שֶׁל לֵדֶת בְּנוֹ בְּשַׁבָּת, שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַפְּרִיוֹן בְּיוֹם רִאשׁוֹן, דְּהוּא פְּרִיוֹן שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, מִסְתַּפֵּק הַמְּגַן־אַבְרָהָם אִם הֲוֵי סְעוּדַת מִצְוָה וּמֻתָּר לֶאֱכֹל כְּשֶׁחָל בְּשַׁבָּת, שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַפְּרִיוֹן בְּיוֹם רִאשׁוֹן, דְּהוּא פְּרִיוֹן שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ. מִסְתַּפֵּק הַמְּגַן־אַבְרָהָם אִם הֲוֵי סְעוּדַת מִצְוָה וּמֻתָּר לֶאֱכֹל כְּשֶׁחָל בְּשַׁבָּת, שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַפְּרִיוֹן בְּיוֹם רִאשׁוֹן, דְּהוּא פְּרִיוֹן שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ,